

LLEGIR PER PARLAR, PARLAR PER LLEGIR A L'ETAPA DE PRIMÀRIA

Resum

Parlar de les lectures que fan els nens i nenes a la classe, abans, durant i després de llegir és un recurs preciós que els mestres podem utilitzar a les classes per tal d'acostar el fet de llegir i de viure. Quan llegim vivim, evoquem, imaginem, recordem, engrandim el coneixement; i si compartim amb els altres aquesta vivència avancem. L'article descriu algunes situacions de la classes primària on es desenvolupa la conversa entorn de la lectura.

Línia de recerca

Mitjançant la metodologia de la investigació-acció es desenvolupa el desplegament del Projecte Integrat de Llengües que considera que l'aprenentatge de les llengües és un eix transversal de totes les àrees del coneixement, en aquest marc s'inscriu el llegir per parlar, parlar per llegir a l'etapa de primària.

La lectura i la conversa

Partim del supòsit que els llibres són portadors d'una vida que fem reviure a partir de la pròpia interpretació o de la interacció amb altres interpretacions. Uns ens porten la vida del moment present, altres del que es creia uns anys enrera. Ens porten històries inventades, ficció, pensaments, coneixements, desitjos... Darrera d'unes i altres lectures¹ hi ha creences, visions del món, verificacions, incògnites, maneres d'explicar, que van canviant a mida que avança la vida, que passen els anys, que avança la ciència.

És bo parlar amb els nens i nenes dels llibres, perquè cal que sapiguin coses, i que entenguin el que expliquen. Cal parlar, per exemple, de que la vida avança i que la gent no viu igual en un segle que en un altre; que els costums canvien i també ho fan les relacions que unes persones tenen amb les altres. I, si el tema del llibre és la ciència, és bo que entenguin els processos i també els canvis que han aportat les noves descobertes. Cal que compreguin que aquestes descobertes han fet i fan canviar les teories i les explicacions científiques que es donen com a veritat en un moment determinat de la història. També cal que vegin que la vida de la gent es veu afectada per aquestes descobertes i, per tant, que abans que es produïssin la gent vivia d'una altra manera.

A tall d'exemple, podríem dir que ara nosaltres entenem i creiem que girem al voltant del Sol, fa cinc cents anys la majoria pensava que el Sol girava al voltant de la Terra i nosaltres érem el centre de tot. Fins i tot hi va haver moments en què la creença era que la Terra era plana. La Terra no ha canviat, el sol tampoc, el què ha canviat és el que els humans sabem de tot això, com ho expliquem i com ho vivim.

Fa uns anys no sabíem com comunicar-nos a través de les ones, no podíem parlar amb la resta del món o enviar escrits en pocs segons, no ho fèiem i els llibres no en parlaven, ni en J. Verne va poder imaginar-se Internet. Fa anys la cèl·lula era l'element més petit a estudiar, ara es parla de genomes, i de les igualtats i diferències entre la cèl·lula humana i la d'un ratolí o d'un altre animal.

Si volem que els nostres alumnes coneguin la ciència i que sàpiguen que la ciència evoluciona, han d'aprendre a llegir els llibres. Però no tot és davant dels ulls, no tot està en les paraules del llibre, cal aprendre a interpretar-los i a no creure a ulls clucs tot el que diuen les pàgines dels

---

¹ Smith (1971) parla de la informació que hi ha davant dels ulls i la que hi ha darrera. Aquí, evidentment, parlem de la que hi ha darrera dels ulls, en el pensament de qui llegeix.

llibres. Per això és important llegir i parlar del que llegim, i cal que els lectors hagin parlat del que pot aparèixer al llibre, cal estar al dia de com la ciència ha anat evolucionant.

Si parlem de diferents temps històrics, i ens posem en l'època dels romans, per exemple, podem parlar de les cases, de les ciutats, dels camins, de les conquestes, dels mitjans de transport, de les relacions entre patricis i plebeus, de les relacions entre conqueridors i conquerits, de religió, i de tantes i tantes coses. Podem comparar-les amb els temps actuals i veure'n les diferències i si hi ha coses que continuen igual. És important tenir coneixements d'avui i de fa anys per entendre la vida i per entendre els llibres. Parlar ajuda a afermar els coneixements i, per tant, a llegir. Llegir i parlar del que llegim enriqueix el coneixement i pot ajudar a tenir diferents punts de mira, veure la realitat i els textos des d'una altra perspectiva més activa i crítica.

Per una altra banda és important tenir en compte que per comprendre un text cal tenir uns coneixements previs i "entendre", prèviament, una part important del que llegirem. Per tant, com a docents, cal saber què saben i què no saben els nens i les nenes d'aquell textos que els donem a llegir. De vegades caldrà parlar abans del tema que trobaran, per activar coneixements i fer que pensin coses que poden trobar en l'escrit. Altres vegades, a partir de la lectura o mentre van llegint, parlarem d'èpoques, de moments que els nens i les nenes no es poden ni imaginar, perquè es puguin situar. O haurèm de conversar sobre fets històrics que desconeixen. Tot això ens fa pensar, ens fa veure que és molt important que els nens i les nenes llegeixin textos adequats que puguin entendre, que se situïn en l'àmbit dels seus coneixements i que es fonamental que es parli abans, durant i després de la lectura perquè es faci possible la creació del significat.

Una altra funció de la conversa és avançar el vocabulari. Les paraules d'un text poden tenir significats ben diferents per als nens i nenes, per tant cal que donem possibilitats de parlar-ne, de veure la seva polisèmia, de situar la paraula en aquell context. Una vegada parlant de què volia dir la paraula "continent" un nen va dir: "Jo ho sé, és un supermercat, nosaltres hi anem a comprar cada divendres". Una altra vegada, llegint un poema, preguntava en castellà "¿Què significa trigueño?" I un nen em va contestar sense cap mena de dubte: "Tres veces gueño". És important investigar, saber que saben els nens i nenes de les paraules, de les expressions; com les interpreten en un context determinat. Això només es pot fer parlant i escoltant, contextualitzant el coneixement.

Tot això ens porta a pensar que els mestres, la gent gran hem de tenir en compte aquestes coses, quan donem a llegir diferents textos als nens i nenes, perquè seran la clau perquè funcionin o perquè no funcionin, perquè entenguin o no entenguin. Si només parlem nosaltres no podem saber el que els alumnes entenen, per saber-ho hem de deixar que posin paraules al que han entès, que puguin dir-ho i explicar-ho.

La lectura de textos narratius: contes i novel·les

Ara ens centrarem en els llibres de contes, en les novel·les, és a dir, en els textos de ficció narratius, per reflexionar sobre com podem parlar de les lectures.

Els contes, les novel·les, les narracions estan plenes d'històries situades en un moment i en un lloc, tenen una situació geogràfica, un temps històric ben concret i determinat. Són històries que viuen uns personatges i que reflecteixen les seves emocions, els seus problemes, les seves visions del món, els seus coneixements, els coneixements del món on viuen, els seus avanços científics, la seva manera de viure, dit d'una manera global, reflecteixen la seva cultura. Unes històries són més realistes i les altres més fantàstiques però sempre pensades, patides, viscudes per algú. Per tant els sentiments apareixen, es contrasten, s'identifiquen amb els sentiments dels lectors, els fan reviure sentiments viscuts, els fan conèixer altres sentiments que ells no han viscut mai.

Cada lector fa viure el llibre a la seva manera, s'ho passa bé ficant-se a la pell del personatges o sent espectador de la història, i això és una vivència personal, si això es parla a l'aula la vivència passa a ser social i les diferents visions enriqueixen a tots els lectors. Perquè és llavors que la vida del llibre i la dels lectors, es relaciona i es poden compartir experiències a través del llibre llegit, a partir del lloc, a partir del que passa, a partir del què senten els personatges involucrats en la història. Si ho fem podem relacionar sabers, moments culturals, maneres de fer, contrastar-los i treure'n conclusions.

La lectura de textos “científics”

Si els llibres aporten coneixements científics, vivències i relacions, maneres de veure el món, és molt important parlar dels llibres que llegim o que anem a llegir. Perquè fer-ho facilita la connexió entre els coneixements i creences personals, dels nens i les nenes i els coneixements i creences de qui ha escrit els textos. Parlar-ne permet ampliar coneixements, acceptar altres punts de vista, reorganitzar els coneixements que tenim sobre un tema, entendre diferents maneres de viure, diferents maneres de solucionar conflictes. I és bo perquè ajuda a posar paraules als coneixements, a les vivències, als sentiments a contrastar-los i a arribar a noves formulacions. I cal fer-ho perquè la interacció amb altres persones facilitarà el diàleg amb el llibre.

Activitats de lectura a la classe: Lectura col·lectiva

Hi ha diferents activitats que faciliten el parlar dels llibres a l'escola i ara en exemplificarem algunes.

Podem llegir un llibre a classe, lectura col·lectiva. En fer-ho és important plantejar-nos quin llibre llegim i com el llegim i què fem abans, durant i després de la lectura.

Per una banda podem dir que llegir en veu alta i llegir bé és un aprenentatge que els nens i nenes han de fer. Aquest aprenentatge es comença a fer escoltant llegir als grans i els grans de l'escola som els mestres. Els nens i nenes els agrada escoltar contes, novel·les llegides per un adult i a l'escola això s'ha de fer, als nens els encanta seguir una novel·la que el mestre va llegint per terminis. I parlar del llibre que van llegint.

Quan els nens i nenes comencen a llegir bé, perquè han llegit força de forma individual, és bo que es vagin acostumant a llegir en veu alta, que escoltin els altres que també ho fan, que llegeixin en veu baixa a diferents ritmes, que vagin utilitzant, el to de veu, la força, l'entonació. Que frueixin fent-ho. Han de ser conscients que estan aprenent a interpretar. Per altra banda han de llegir llibres que els interessin, dels que es pugui parlar, dels que es pugui aprendre, que ens puguin dur a móns reals o meravellosos que no són el nostre món real, el món que estem vivint. És important escollir un llibre adequat, que agradi als nens i nenes, no llegir un llibre, llegir-ne més d'un durant el curs. Pactar el llegir només a estones i deixar el llibre tots a l'hora per tal d'anar continuant tots des del mateix punt, a la mateixa incògnita, anar-lo llegint de veritat a la classe, saber esperar què vindrà.

Quan escollim el llibre cal que ens preguntem: Què té aquest llibre que es relacioni amb la vida dels nens i nenes que el llegeixen? Per què pot interessar-los aquest llibre?

I les respostes poden ser: els poden interessar les aventures, les relacions humanes, l'humor, la forma en què tracta un tema, l'època en què està situat, el lloc, la ficció en avanços científics, en altres aspectes, o moltes d'aquestes coses barrejades.

Lectura col·lectiva : conversa sobre algunes novel·les

Comentarem alguns llibres que hem llegit amb els nens i nenes a classe.

“Una troballa sorprenent” d'en Jaume Cella és un llibre que als nens i nenes de quart els encanta, perquè hi surt el tema dels animals de companyia, tractats a través d'un animal estrany, un cocodril, aquest cocodril té la fantasia de ser un animal rar i permet moltes escenes d'humor, al costat de conflictes que es poden donar en voler tenir a casa un animal de companyia, al llarg del llibre sorgeixen diferents temes com el dels somnis que també és molt viscut pels infants, el dels secrets, el de l'àvia, que connecta amb els avis dels nens i nenes de la classe, les rutines de les cases, el que els nens i nenes viuen cada dia: parar taula, llençar les escombraries, posar la rentadora. És un llibre amb el qual els nens i nenes s'ho passen molt bé i amb el que és pot parlar molt de la vida, dels costums, de les relacions familiars, de les emocions....

Tots aquests temes s'amplien, agafen una dimensió personal i social si se'n parla a classe, si el somni de la Troballa porta a parlar dels seus somnis surten coses com aquestes:

Vaig somniar que estava en un camp que feia eco i vaig començar a dir: Berta, Berta, Berta i era la meua mare que m'estava aixecant.

Una vegada vaig tenir un malson, anava d'unes bruixes que em segrestaven. Em van portar en un castell i em van estirar sobre el llit i em van electrocutar, i se'm van quedar els cabells de punta. Després em van posar en una càmera de gas, i em vaig començar a inflar, a inflar fins que vaig explotar i vaig quedar feta miques. En aquell moment em vaig despertar.

Un dia mentre dormia estava somniant que estava nedant sobre un matalàs inflable, feia un sol radiant, sort que m'havia posat protector, perquè si no m'hauria cremat. Estava molt relaxat i no em vaig adonar que davant meu hi havia una roca, quan ho vaig veure de l'ensurt em vaig despertar i em vaig adonar que estava tot pixat, la roca era el moble i el matalàs el coixí.

Hi ha similituds i diferències, veuen que tots somiem, que a vegades somiem coses que s'assemblen i es pot arribar a filosofar o no, sobre per què somiem

Parlant dels avis després de que surti l'àvia de la història surten coses així:

La mare de la meua mare sempre ens explica històries de quan ella era petita, l'avi, sempre que volem ens explica una història d'una oreneta, la història és així: Una vegada al meu avi li van dir que pugés a buscar un llibre, quan estava a dalt va veure una cosa que es movia i feia ric, ric, llavors va veure que era una oreneta. Primer la va mimar una mica i després zum, la va tirar, però l'oreneteta va començar a caure, a caure, de cop va agafar embranzida i va pujar i després va anar passant per davant i va marxar.

La meua àvia m'ha explicat que jo quan era petita no menjava. Llavors, agafava un osset de peluix i l'amagava als armaris de la cuina, després els anava obrint, jo deia: Aquí no ta! I el meu avi em posava una cullerada a la boca, quan només quedava un armari l'obria i jo deia “aquí ta” Ja no quedaven farinetes al plat.

Ara us parlaré de la mare del meu pare que es deia Joana. Organitzava festes a Punta Prima, ballava, menjava, jugava i reia molt, però jo no la vaig conèixer, per mala sort, va morir dos mesos abans que jo naixés.

Parlar d'aquest tema acostar als infants al món de l'amor de les emocions i poden compartir vivències que ells tenen amb la seva família i adonar-se del que els altres nens i nenes senten i diuen de les seves.

Parlar del llibre i connectar-lo amb les vides dels que estan llegint-lo acostar les vivències dels llibres a les vivències dels nens i nenes que fan transferències, comparen, expliquen, posen paraules a les seves vivències i això pensem que és bo.

Frederica la pèl-roja de Christne Nöstlinger és un bon llibre per parlar de la diferència, de la manera d'afrontar-la, de la relació amb els companys amb nens i nenes de 3r o de 4rt, i parlar-ne

fa que es plantegin temes com: *el que em diuen els altres m'agrada o no m'agrada. Jo faig una cosa mal feta i em poso de mal humor, em costa canviar el mal humor, donar-li la volta al meu sentiment, després no m'agrada haver-ho fet així. Jo m'he sentit malament pel color de la meua pell, quan m'han dit..., quan tenim un problema és bo defugir-lo o afrontar-lo?* els altres comenten, diuen la seva, els llibres llavors esdevenen vida compartida perquè traspassen el llindar del que és personal .

Quin dia tan bèstia de Mary Rodgers els fa pensar en què és un dia per un adult, per una mare, i veure que potser no és tant divertit com sembla, els fa veure la realitat des d'un altre punt de vista, i a l'hora els fan riure moltes de les situacions que viuen els personatges.

Viatge al país del Lacets de Sebastià Sorribas. els porta al món dels homes primitius i a situar-se en la Barcelona i la Catalunya que aquells personatges van viure, al món dels primers invents, al dels canvis que van suposar, a la relació d'una colla d'amics, en què es planteja què vol dir veure coses noves, unes situacions on es pot parlar de com conviure i conèixer a altres persones ens pot fer avançar, canviar, millorar.

Aquest tipus de llibres ens connecten amb la història. En la mateixa línia podríem citar-ne d'altres com Gasan i el lleopard de Josep Vallverdú que també parla de la cerimònia d'iniciació, de fer-se gran, de ser adult en una tribu d'un altre temps i lloc; El fill de la pluja d'or de Josep Vallverdú, que ens connecta amb l'antiga Grècia; Un romà al segle vint que connecta la vida a la Roma clàssica amb la nostra; o llibres que ens porten a viure i a parlar de l'època actual a diferents països, de les guerres i que potser estan més a l'abast dels nens i nenes de secundària.

James i el préssec gegant, en canvi, ens fan viure aventures a través del món de la màgia, de escapar-nos de la realitat, de veure-la d'una altra manera, a través d'un préssec que vola empès per uns ocells, o a través de conèixer insectes gegants que continuen tenint les seves característiques reals amb altres d'inventades, el món de la fantasia, de fugir de la realitat, barrejat amb les relacions socials d'un grup, amb l'enginy.

I actualment, tots els nens i nenes estan impressionats i interessats per les històries de Harry Potter o de Narnia, o de personatges que viuen en països estrafolaris i que viuen guerres i aventures impressionants. Els agraden les històries fantàstiques de móns diferents i d'invents estranys que van més enllà del possible.

Anys enrera ens quedàvem bocabadat quan llegiem De la terra a la lluna de Juli Verne perquè aquest escriptor es va avançar al fet possible, al coet que va poder anar a la lluna. Viatge al centre de la terra, encara no ha estat possible, no sabem si més endavant ho serà. Els marcians i els homes d'altres plantes han arribat en històries de ficció abans que el seu descobriment real. La ficció i la ciència és troben en punts que sembla que els lectors intueixin, i pels quals se senten atrets.

Hi ha altres lectures d'invents reals, de descobriments del nostre temps que surten a revistes i a diaris i del quals també se n'ha de parlar, per anar connectant el món de la ficció amb el de la ciència.

Lectura col·lectiva: conversa sobre els contes i les matemàtiques

Hem parlat també de la importància de llegir contes als nens i nenes i aquesta lectura també propicia parlar a la classe.

Hi ha contes i novel·les que relacionen la narració d'històries amb el desenvolupament d'alguns coneixements específics. El matemàtic és un d'ells. Ara ens centrarem en la lectura a la classe de contes i petites novel·les que estan farcits de coneixements matemàtics..

Els contes clàssics, que llegim i expliquem a la mainada, tenen, de vegades, una estructura que ens acosta al coneixement matemàtic. La Rinxols d'or dins de la casa dels ossos troba la mida: gran, mitjana i petita, en molts personatges, indrets i objectes. La replica del gran, mitjà i petit, d'acord amb el ritme del conte permet que els més petits s'acostin al punt de mira matemàtic de la història.

El ritme repetit de molts contes, que expliquem als més menuts, afavoreix que puguin reconèixer una estructura que es repeteix i que ajuda a anticipar el desenvolupament de la història. La Caputxeta repeteix diverses vegades la mateixa pregunta al llop disfressat d'àvia: Àvia per què tens.....tan grosses?, de manera que els nens i nenes poden predir la següent pregunta i anticipar el desenllaç.

Amb els nens i nenes més grans, de finals de primària, també podem llegir i explicar històries que els obrin la porta a mirar el món amb els ulls dels matemàtics. Alguns dels relats que trobem als llibres "El hombre que calculaba" i a "El diablo de los números" són llegits a classe pel mestre en fragments relativament curts. Aquesta lectura va sempre acompanyada de la conversa posterior sobre el que s'ha llegit i sovint, aquesta conversa porta a resoldre problemes que demanen de la posada en funcionament de conceptes i processos matemàtics, així com de la iniciativa i imaginació dels nens i nenes.

Al relat del savi Beremiz, de "El hombre que calculaba" s'explica com aquest, ofereix el seu ajut a tres germans que s'han de repartir una herència de 35 camells per la meitat, la tercera i la novena part respectivament. El plantejament del problema mitjançant la història llegida pel mestre entusiasma els nens i nenes que cerquen solucions, tot fent servir els recursos que tenen a l'abast. La lectura del relat fomenta la conversa a la classe sobre els coneixements matemàtics que poden ajudar a trobar recursos per repartir 35 entre 2, 3 i 9. El problema presentat afavoreix el desenvolupament de la conversa sobre la divisibilitat del 35. La relació entre el 35, el 2, el 3 i el 9. Hi ha nens i nenes que troben solucions al problema del tipus: *els germans podrien vendre els camells i repartir-se els diners; podrien repartir-se alguns camells i els altres sacrificar-los i vendre's la carn; també els podrien utilitzar per muntar un empresa de turisme, per tal que la gent pogués fer passejades amb camell i després repartir-se els guanys. D'altres nens i nenes troben solucions que s'acosten més al món de les matemàtiques. "Si algú els deixa un camell, ja es pot fer el repartiment, perquè 36 es pot dividir de forma exacta entre 2, 3 i 9, i encara sobren dos camells.* I el problema encara es pot allargar si es llença la pregunta de per què sobren 2 camells.

La lectura d'alguns dels somnis protagonitzats pel diable dels nombres ajuden a encuriosir els nens i nenes cap a les peculiaritats dels nombres: els primers, els compostos, les singularitats del 1 i del 0, els quadrats, els cúbics,... Els alumnes sol·liciten que el mestre els llegeixi cada dia en començar la classe una part de l'aventura. La història llegida per un expert esdevé apassionant tant pels esdeveniments que es produeixen, com pels nous coneixements que es van mostrant. Després de la lectura a la classe, la conversa matemàtica pot estendre's abundantment.

Els alumnes s'interessen pel llibre i demanen si a la biblioteca de l'escola el poden trobar per tal de poder-lo rellegir. La relectura de fragments coneguts i comentats dóna sentit i bellesa a l'acte de llegir.

Activitats de lectura a la classe: Lectures personals

Els nens i nenes han descobert que a la biblioteca de l'escola hi ha un llibre interessant: "L'assassinat del professor de matemàtiques". Alguns se'l llegeixen, els resulta sorprenent i apassionant i acte seguit el recomanen a la mestra. Alumnes i mestra acaben conversant sobre el llibre. Sembla que s'ha tancat el cercle.

I hi ha moltes més possibilitats. A vegades ens preguntem: Com fomentar la lectura? Com saber què llegeixen els altres? Com saber si a nosaltres ens agrada el que llegeixen els altres? Una de les coses a tenir en compte és quins llibres llegeixen els nens i nenes pel seu compte. Per fer això és bo que hi hagi estones de biblioteca, on els nens i nenes puguin escollir el llibre que volen llegir i tinguin temps i espai per llegir a l'escola a més de llegir-lo també a casa seva.

Els nens i nenes llegeixen diferents llibres i podem parlar a classe del llibre que llegeixen i recomanar-lo, explicar perquè els agrada, per fer-ho cal deixar un espai a classe. S'aprèn molt sobre els gustos dels nens i nenes en aquestes estones, veus quins llibres estan de moda, llegir-los i reflexionar sobre el que els nens i nenes llegeixen.

En els últims cursos de primària podem fer una altra cosa, demanar a cada nen o nena que esculli el llibre que li ha agradat més últimament i que triï un capítol per dur-lo a l'escola i llegir-lo a tots els seus companys. Després ens explicarà perquè ha escollit aquell llibre i aquell capítol. Una manera de que tots frueixin llegint aquest capítol és fer fotocòpies per a tots, llavors tots poden llegir en veu alta i seguir bé el fil del capítol, això dona molt bons resultats i ajuda a veure quin tipus de llibre llegeixen ells sols i a estimular els altres a llegir alguns dels llibres i a parlar-ne.

Activitats de lectura a la classe: Explicar contes als més petits

Una altra activitat que estimula a parlar dels contes llegits és la de llegir un conte per explicar-lo als altres. Explicar-lo a nens i nenes més petits és interessant. Primer llegir el conte, parlar-ne, saber quin és el seu missatge i decidir que volem que els arribi als receptors, preparar la història per explicar-la als altres demana posar-te a la seva pell, per veure com ho has de fer per tal que l'entenguin, els nens i nenes han de pensar com ho prepararan :*Ho farem amb titelles, només l'explicarem, farem uns dibuixos, farem els personatges, ens repartirem el conte, tu explicaràs primer, jo després...* És important donar temps a la preparació, donar temps per tenir contacte amb els altres i poder-lo explicar, parlar de com els ha anat, que els petits també diguin què en pensen.

Per concloure

Moltes són les maneres de fer que ens permeten parlar dels llibres i cadascuna ens dona quelcom d'important, quelcom d'entranyable perquè sempre ens ajuda a compartir i a viure amb més intensitat les nostres històries i les dels altres.

Rosa Maria Ramírez Palau (directora del CEIP Vila Olímpica Barcelona)
Teresa Serra Santasusana (cap d'estudis del CEIP Vila Olímpica Barcelona)

Bibliografia de consulta:

- COLOMER, T y CAMPS, A. (1990): *Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre*.
Barcelona: Rosa Sensat i Edicions 62, 1991.
- COOPER, J.D.: *Cómo mejorar la comprensión lectora*. Madrid. Visor / M.E.C. 1990
- SMITH, C.B. y DAHL, K.L. (1984) *La enseñanza de la lectoescritura: Un enfoque interactivo*. Madrid: Visor / MEC 1989.
- SMITH, F. (1971): *Comprensión de la lectura. Análisis psicolingüístico de la lectura y su aprendizaje México*: Trillas, 1983
- SOLE, I. (1987): *L'ensenyament de la comprensió lectora*. Barcelona. CEAC
- SOLÉ, I. (1992): *Estrategias de lectura*. Barcelona: Graó, 1992.

Llibres de lectura:

- BISHOP, A. Barcelona: Paidós, 1999
- CELA, J. *Una troballa sorprenent*. Barcelona: La Galera
- ENZENSBERGER, H. M. (1997) *El dimoni dels nombres*. Editorial Siruela 2002
- JULIÀ, A. *Un romà al segle XX*(1991) Barcelona, La Galera
- LEWIS C. S.: *Les cròniques de Nàrnia :El cavall i el noi* Barcelona: Planeta 2005
- NÖSTLINGER, C.(1996): *Frederica la pèl-roja* Barcelona: Cruilla 2001
- ROALD DAHL(1961): *James i el préssec gegant* Barcelona: Cruilla 2003
- RODGERS,(1972): *Quin dia tan bèstia* Barcelona: Edicions de la Magrana 2005
- ROWLING, J.K.(1997): *Harry Potter i la pedra filosofal*.Barcelona. Editorial Empúries 2001
- SORRIBAS, S. (1969): *Viatge al país dels lacets*. Barcelona: La Galera 2.002
- TAHAN, M (1972): *El hombre que calculaba*, Buenos Aires: Veron Editor
- VALLVERDÚ, J. (1982) *Gasán i el lleopard*, València: Edicions de la Federació d'Entitats del País Valencià. (1984)
- VALLVERDÚ, J: *El fill de la pluja d'or*. Barcelona. La Galera.
- VERNE, J. (1865): *De la tierra a la luna*, Barcelona: Orbis (1988)
- VERNE, J.: *Viatge al centre de la terra*, Barcelona: La Selecta.
- L'assassinat del professor de matemàtiques*

